

המנדטורנים

המעניקה לנו הזדמנויות בלתי-חוזרות להשגת שלום בר-קיימא במרחב.

בגלל אותו נצחון מזהיר, נמצא חלק מן הציבור הישראלי במצב של שיכרון כרוני. זה טבעי ואינו יכול להיות אחרת. מנהיגי המדינה, ברובם המכריע, אינם שיכורים. אבל הם רוצים למצוא חן בעיני השיכורים.

לכן מחמיצים מנהיגי-המדינה את ההזדמנות הגדולה, שלא תחזור עוד כדורנו.

הם קובעים את עמדות המדינה — לא לאור המציאות בקאהיר או בשכם, אלא לאור המציאות בתל-אביב ובנתניה. בשעה שזקוקים אנחנו למנהיגים, יותר מאשר בכל תקופה אחרת מאז קום המדינה, זכינו לערה של מזדנבים.

★ ★ ★

דבר אינו בגדר סוד בעולם. לא רק ממשלות זרות, אלא אפילו עיתונים זרים החלו שמים לב לכך. הם מאמינים כי לזי אשכול שוב אינו פועל מתוך שיקול מדיני קר, אלא מתוך התחרות עם משה דיין.

העיתון הרצני ביותר בארצות-הברית, הושינגטון פוסט, כתב לפני כמה ימים מאמר ראשי המותח ביקורת קטלנית על מדיניות אשכול. הוא טען כי אשכול נוקט במדיניות החותרת בכונה תחילה תחת היסודות המתונים בעולם ה-ערבי, המבקשים הסדר עם ישראל. לדעת העיתון יצר אשכול מצב שבו לא כדאי לשום ערבי להיכנס למשאומתן עם ישראל.

לכך הוסיף העיתון כמה מילים, שהיו צרייכות להעלות פומק בלחיינו.

הוא אמר: "קו זה יכול להיות טוב לעתידו הפוליטי של מר אשכול... אבל זה מקטין את הסיכוי למשאומתן פנימי-אל-פנימי בין ישראל והערבים."

במילים אחרות: עיתון פרו-ישראלי זה מאשים בגלוי את לזי אשכול בכך שהוא מקריב את האינטרס הישראלי על מזבח הפופולריות ה-אישית שלו בציבור שיכור-נצחון.

אך למה לגנות דווקא את אשכול? במה הוא רע מכל שאר העסקנים, הגדולים והקטנים — החל בדיין, אבן ואלון, וכלה בפרשנים קטנים בעיתונים — המוכנים לשלח את הציבור בסיסמות-סרק, כדי לזכות באהדת הציבור המשולהב? עיתונים זרים מאשימים עתה את מנהיגי ישראל כאותו הטא שהיינו רגילים להטיח אוי-תו בפני המנהיגים הערביים: שהם יוצרים אווירה מלחמתית כדי להסיח את דעת המדי-ניהם מן הבעיות האמיתיות ולזכות באהדתם במאבקי-פנים.

★ ★ ★

יש לפרשה אומללה זו צד שיכול היה להיות היתולי. כל המנהיגים הרגילים האלה יוצאים מן ההנחה שכל ה-ציבור הוא שיכור-נצחון, שכל הציבור רוצה בסיפוח השט-חים המוחזקים, שהציבור מצפצף על שלום ואינו מוכן לשלם עבורו שום מחיר.

הנחה זו היא מפוקפקת ביותר. היא לא נכ-דקה בכל צורה שהיא.

אמר לי השבוע מנהיג של מפלגה, הנחשבת דווקא ל-קיצונית: "אם יעמידו היום את הציבור בפני הברירה בין סיפוח כל השטחים ובין שלום אמיתי ללא כיבושים — יבחרו הרוב בשלום."

הוא דיבר על סמך נסיונו האישי באסיפות-עם ובחיכוחים ציבוריים. אני מוכן להצטרף להערכה זו, על סמך נסיוני. שיכורי-הנצחון, הדמגוגים שלוחי-הרסן, השובניסטים ל-מיניהם, הם מיעוט בעם — מיעוט קולני מאד, צעקני מאד, אך מיעוט מצומצם למדי.

הרוב הגדול של העם הזה הוא בעל שיקולי-דעת. הוא רוצה בשלום. הוא גא בנצחוננו כי מלחמה זו, אך הוא רוצה שהיא תישאר הי-אחרונה.

אם כן, הרי מזדנבים מנהיגי-המדינה אחרי ציבור שאינו קיים כלל.

כרפם אחרי הפאטה-מורגאנה של פופולי-ריות מדומה, הם בורחים מן הגדולה התיסטר-רית — הגדולה של המדינאי שיביא את הי-שלום.

אפשר להרבות בדוגמות כאלה. מן שקורא בעיתונים על נאומי שרים ומני-היגים, העולים איש על רעהו בהתרגשותם הלאומנית, נדהם ממש כשהוא נתקל באותם אישים עצמם בשיחות פרטיות, במיוזנון הי-כנסת, ושומע מפיהם מה הם חושבים באמת.

מן העיתונים מסתבר כי כמעט כל מנהיגי המדינה דוג-לים בהקמת אימפריה ישראלית גדולה מן החרמון עד תעלת-סואץ. ההבדל היחידי שנותר הוא בין התובעים סיפות רישמי מייד לבין המתנגדים להכרזות רישמיות ורוצים בסיפוח הדרגתי למעשה.

מן השיחות הפרטיות מסתבר כי מעטים מאד מבין מנהיגי האומה סבורים כי הסיפוח הוא רצוי או אפשרי.

רובם מתקרבים עתה לרעיון של הקמת מדינה פלסטינית, בצורה זו או אחרת, תוך קשר פרטיבי כלשהו עם ישראל. אחרים סבורים שיש להחזיר את הגדה לירדן, ואת סיני למצריים, תוך השגת ערובות צבאיות מסויימות.

★ ★ ★

פעך הזה, ההולך וגובר מיום ליום, מקומם אותי. הוא לא מצא חן בעיני אצל הערבים. הוא מוצא חן בעיני עוד פחות בישראל.

יש בכך משהו מביש. (חוקר ערבי יכול לטעון כי הדבר נובע מן "המנ-טאליות היהודית", וכי הוא מעיד על ליקוי יסודי בתרבות

ישראל או בנפש האדם העיברי. גרוע מזה: יש בכך משהו מסוכן.

כי הוא מוכיח שראשי המדינה הם מוגילי-לב, שהם פות-דים מפני מצבי-הרוח של הקהל. אותו קהל אינו יודע, כמובן, מהי המציאות הפוליטית. הוא כלל אינו יכול לדעת אותה, מכיוון שרוב האינפורמציה בנדון היא, מטבעה, סודית.

והנה, תחת לחץ את הקהל, תחת לחובילו ולהנהיגו, מנסים המנהיגים האלה להתחנף לקהל, להיבנות מיצרים פרימיטיביים, לפגוד לשיכרון-נצחון חולף.

★ ★ ★

פעך בין ההצהרות הפומביות ובין הדעות האמי-תיות של מנהיגי המדינה הוא רק סימפטום למחלה הרבה יותר חמורה ומסוכנת.

אני משוכנע מעבר לכל ספק כי עמדותיה של ממשלת-ישראל בענייני-חוק מוכתבות כיום בראש-ראשונה על-ידי שיקולי-פנים. זהו אסון לאומי.

במלחמת ששתי-הימים, הנחיל לנו צה"ל מציאות חדשה,

לפני חודש ישבתי עם אישיות ערבית, שהסבירה לי בפרוטרוט מה הם התנאים להסדר-שלום המתגבשים עתה בחוגי הצמרת בקאהיר.

היו אלה תנאים מרחיקי-לכת. לפני מלחמת-ששת-הימים, קשה היה אף לחלום על כך שההנהגה המצרית תעלה על דעתה הצעות כאלה.

אבל כאותו יום פירסם ביטאון רישמי בי-קאהיר מאמר, שהיה כתוב בנימה הפוכה. הוא סתר את ההצעות האלה לחלוטין.

שאלתי את בן-שיחי: "מדוע אתה מדבר כך בשיחה פר-טית, בעוד שאתם אומרים דברים שונים לגמרי בנאומיכם הפומביים?"

על כן הוא ענה לי: "לנאומים האלה אין שום חשיבות. אנחנו צריכים לדבר ולכתוב כך בגלל החמונים שלנו."

★ ★ ★

שבוע ישבתי עם אישיות ישראלית, שהסבירה לי בפרוטרוט מה הם התנאים להסדר-שלום המתגבשים עתה בחוג עמיתי, בצמרת מפלגה מסויימת.

היו אלה תנאים מרחיקי-לכת. הם היו יכולים בהחלט להרת בטס למשאומתן סודי בין ישראל והערבים.

אבל כאותו יום פירסם הביטאון הרישמי של אותה מפלגה מאמר, שהיה כתוב בנימה הפוכה. הוא סתר לגמרי את ההצעות האלה.

שאלתי את בן-שיחי: "מדוע אתה מספר לי זאת בשיחה פרטית, בעוד שאתה וחבריך אומרים לציבור דברים שונים לגמרי באסיפות-עם. בכנסת ובעיתונכם?"

על כך הוא ענה לי: "הנאומים אינם חשו-רים. אנחנו צריכים להתחשב, כמובן, בדעת-הקהל."

★ ★ ★

לזי שיש לו ותק כלשהו במגעים עם אישים ערביים, מכיר את הסער העצום בין הופעותיהם הפומביות לבין דבריהם בשיחות פרטיות.

זוהי תופעה המוכרה היטב מימי ראשית המגעים בין ה-ציונים והערבים, בהתחלת המאה הנוכחית. היו שאמרו כי זוהי תכונה אופיינית של "המנטאליות הערבית".

כמה "מומחים", מן הסוג המשגשג אצלנו, אף בנו על כך מחקרים מלומדים, שבאו להוכיח כי הדבר מעיד על פגם יסודי בתרבות המוסלמית או בנפש האדם הערבי. מי ממנהיגינו לא התלונן על כך, בבז ובחרעומת? מי מהם לא אמר כי "איש אשר לדבר עם המנהיגים הערביים", מפני ש"כולם מוגילי-לב, הפחדים מן האספסוף שלהם"? מי ממנהיגינו לא אמר, בעליונות גאה: "ברוך השם שאצלנו זה אחרת!"

★ ★ ★

הנה, זה חדל להיות אחרת אצלנו. נוצר בישראל בדיוק אותו המצב שעליו התלוננו אצל דודנינו.

דוגמה:

מנהיג לאומי חשוב נאם נאום בכנסת. הי-נאום היה תוקפני וקיצוני. אפשר היה לומר, מבלי להגזים הרבה, כי זהו נאום פאשיסטי.

בצאתו מן האולם, בגמר נאומו, ארבתו לו במסדרון, שאל-תיו איך מתיישב נאומו זה עם דיעות חברי-המפלגה, ש-הביעו יום לפני כן דיעות אחרות.

"אנחנו לגמרי-דעים", ענה לי המנהיג. "דעותינו מד-דהות כמעט לגמרי."

"איך זה יכול להיות?" תמהתי. "הרי אמרת כרגע כי אתה בעד גירוש הערבים מן הארץ ושליחת כל זכויותיהם!"

"מה פתאום?" התפלא האיש. "לא הבינות את דברי. אני אסביר לך למה התכחנתי."

ואז הוא הפביר לי למה הוא "התכוון כי-אמת" — דברים מתקדמים, מתונים, חיוביים

בהחלט, שערבים רבים היו מקבלים אותם בברכה.

דוגמה שניה:

באחד הנאומים שלי התקפתי שר מטיים, על כי הוא משמיע בציבור דיעות קיצוניות בזכות סיפוח כל השט-חים המוחזקים. כשראה אותי אותו שר בכנסת, הוא הריץ לי פתק: "דיעותי קרובות מאד לדיעותיך. אז למה אני קיצוני ואתה מתון?"